

Aanvullingen en suggesties bij *Moet je doen*:

- Groep 3, les 1: 'Sporen van een dansende kwast'
- Groep 4, les 1: 'Sporen van snelle dieren'

Twee kunstwerken

De twee gebruikte kunstwerken bij deze lessen:

Groep 3

Bush Yam Flowers (My Mother's Dreaming)
Jeannie Petyarre (Stam: Anmatyerre)

Groep 4

Yankirri Jukurrpa 'emu dreaming' (1987)
Darby Jampijinpa Ross

Aanvullingen, achtergronden en suggesties:

Achtergrond

- **Aboriginal kunst**

Veel kunst van de Aboriginals is gemaakt met stippen. De stippen vertellen verhalen al zou je dat niet meteen zeggen. De stippen zijn een symbolische taal. Met de stippen vertellen de Aboriginals verhalen over een andere wereld; de wereld van hun voorouders; ze vertellen over rituelen, ze vertellen legendes, ze vertellen over landschappen.... Alle kunst bij elkaar toont het denken, het voelen, het zijn van de Aboriginals. Zo beschouwd zijn de schilderijen 'landkaarten van de ziel'. Zie voor meer info: <http://kunst-en-cultuur.infonu.nl/geschiedenis/64402-kunst-aboriginals.html>

Kunst van de Aboriginals is voor westerlingen lastig te doorgronden: voor zowel volwassenen en kinderen. De kunst moet het hebben van de verhalen uit de specifieke Aboriginal cultuur: de droomwereld in relatie met de natuur en met de voorvaderen. In het westen kennen we die verhalen globaal of eigenlijk niet. En als de verhalen verteld worden dan zijn dat verhalen over een geheel andere (leef)wereld.

Deze verhalen zijn niet (gemakkelijk) voor kinderen in de basisschoolleeftijd te begrijpen.

De kunstwerken spreken leerlingen van groep 3 en 4 nog wel aan. Het zijn geen geheel abstracte werken meer – die liggen achter hen. De kunstwerken zijn meestal levendig en vol beweging. Met het associatieve vermogen van leerlingen groep 3 en 4 maken de leerlingen er een eigen verhaal van; verhalen vol ritme en beweging. Zo worden de beide kunstwerken ook ingezet in de twee lessen van 'Moet je doen'. De titels van de lessen verwijzen ernaar. De verhalen van Martin Hunziker gaan hierover en geven dus richting aan de beleving van de leerlingen.

'Staphorster stipwerk' (zie bijvoorbeeld:

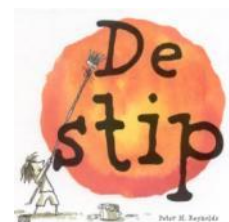
<http://tekenenenzo.blogspot.nl/2009/10/staphorster-stipwerk.html>) is ook kunst met stippen. Het Staphorster stipwerk is echter van een compleet andere orde. Staphorster stipwerk en Aboriginalkunst zijn niet met elkaar te vergelijken. De een is alleen decoratief bedoeld, terwijl de Aboriginals hun 'ziel' en 'zaligheid' in de kunstwerken hebben liggen. De Aboriginal stippen hebben een symbolische betekenis, terwijl de Staphorster stippen alleen een decoratieve functie hebben.

- **Kiezels en broodkruimels als stippen**

Hans en Grietje werden door hun vader meegenomen naar het bos. Had Hans nu witte kiezelsteentjes bij zich of waren het toch broodkruimels... die het spoor naar huis toonden? Kiezelstenen en broodkruimels als stip. Stippen die de weg wijzen.

- **Mooi onderwijs**

Lees het boek: Reynolds, Peter (2003). *De stip*. Rotterdam, Lemniscaat. Hoe een juf met pedagogische takt het juiste doet op het juiste moment ook in de ogen van het kind!

Actueel:**Rode stippen op het wegdek**

In Utrecht wordt gebouwd. Het muziekcentrum **Vredenburg** wordt onder handen genomen. De **Catharijnesingel** was ooit de kortste snelweg van Nederland en wordt teruggebracht naar oude glorie: een singel met water... (zie ook:

<http://cu2030.nl/page/catharijnesingel>)

De stad is een puinhoop....er zijn voor fietsers sluippaden gemaakt....fietspaden met rode stippen. Zie voor meer info: <http://www.duic.nl/nieuws/39921/rode-stippen-om-fietsverkeer-vredenburg-te-ontlasten/> (Foto van de website).

Door de stad heen zie je allerlei stippen: rode stippen die de richting aangeven... (zie ook: <https://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=373319> (Foto van de website))

De basisscholen **de Tichelaar** en **de Vonkenmorgen** in Lingewaard hebben een veilige route naar school gemaakt ...ook met stippen...
http://www.molenwijkdries.nl/wp-content/uploads/2012/01/GLING_RodeStippen_OUDE_RS_Gendt.pdf

'De letters van Utrecht'; stenen als stip

Michael Münker had een plan. Als elke week een steen in het wegdek vervangen zou worden door een kleurrijke steen, dan zou na jaren een gekleurd lint van stenen ontstaan. Michael kwam te spreken met Ingmar Heytze, Nederlands dichter en schrijver en geboren Utrechenaar, en langzaam maar zeker ontstond het project zoals het er nu is... Elke zaterdag om 13.00 uur wordt een steen uit de stoeprand van de Oudegracht gelicht en hakt een steenhouwer een letter in de steen. De steen wordt weer teruggelegd. Alle stenen vormen met elkaar woorden, alle woorden vormen een gedicht... elke steen kan 'geadopteerd' worden en zo is het gedicht van iedereen. Pas over 300 jaar is het gedicht af... Voor meer info zie: www.delettersvanutrecht.nl.

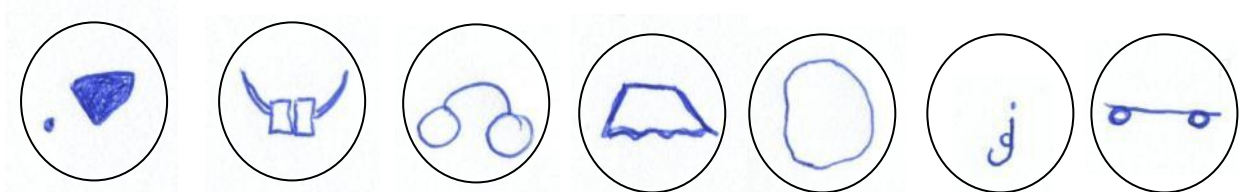
WerkVarianten bij les 1: n.a.v. Aboriginal kunst

De stip

Een stip is meer dan een stip

Bedenk een unieke stip voor jou om jouw route straks op de plattegrond vast te leggen.... Dat kan natuurlijk een bruine broodkruimel zijn als je altijd jouw bruine boterhammen eet. Het kan een ledlampje als 'vuurtoren' zijn waardoor je ook in het donker de weg vindt . (Sorry, ik wil je met jouw rode haren niet kwetsen; het maakt wel heel duidelijk dat je een vuurtoren als stip kiest). Het kan een propje papier zijn dat rommel lijkt maar gewoon jouw wegwijzer is; jij als rommelkont...

Wat je ook kiest: je moet wel kunnen uitleggen waarom dit beeld (deze stip) bij jou hoort!

Kijkend met de ogen van een leerkracht naar de ontworpen stippen.

Werk van leerlingen van links naar rechts:

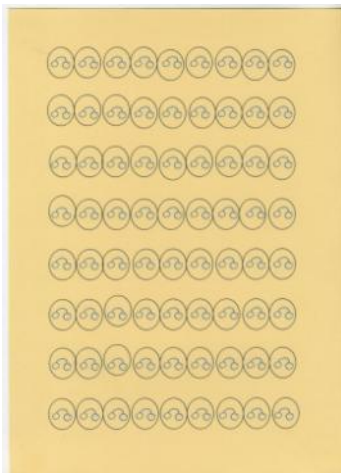
- 'De afdruk van mijn hoge hakken'; daar loop ik graag op! (Als deze leerling inderdaad een 'dametje' is; is dit werk gelukt! Het beeld is niet meteen terug te halen, je moet kijken en denken wat het voorstelt; er blijft iets van mysterie. Het is dus een spannend beeld, dat toch heel dicht bij de werkelijkheid ligt).
- 'Als ik lach zie je mijn hazentanden'. (Als er inderdaad grote voortanden zijn: dan is ook dit een mooi beeld. Ook dit beeld kan op andere manieren geduid worden: hoorns van een rund? Een grote snor?....)
- 'Mijn brilletje anders ben ik een molletje'. (Misschien is dit beeld een wat gemakkelijk beeld; het is natuurlijk niet fout en zeker niet als de leerling een brildrager is en al die dan ook nog toevallig 'Mol' heet... Hoewel het beeld min of meer voor de hand ligt voor een brildrager, is het beeld aardig uitgevoerd waardoor het beeld wel spannend is: een fietser? Omgedraaid een lachend gezicht?)
- 'Ik draag veel rokjes ' (Misschien een wat gemakkelijk beeld, niet fout als de leerling een rokdrager is.)
- 'Mijn kauwgom' (Als deze tekening niet van een leerling is die inderdaad altijd op kauwgom kauwt is het een zwak beeld; dan is het ontwerp een mooi startpunt voor gesprek. Is het beeld van een eeuwig kauwgomkauwende dan is het idee natuurlijk leuk. Hooguit kan je praten over de vormgeving... kan je kauwgom zo uitbeelden dat er iets ontstaat dat kauwgom is en tegelijkertijd meer is dan een propje?).
- 'IdG': mijn initialen (De initialen zijn in het beeld aan te wijzen zonder dat je meteen aan letters denkt: mooi beeld).
- 'Mijn skateboard' (Mooi beeld, simpel en sterk beeld voor iemand met een skateboard; het beeld kan ook een gezicht zijn met 'brilletje')

Verwerkingssuggestie 1

- **De plattegrond**

Een plattegrond geeft houvast. De route is noodzakelijk om de stip betekenis te geven....waarom zou ik anders sporen achter laten?

Je trekt met behulp van een muntje cirkeltjes om jouw tekeningetjes om zo een stip te krijgen. Het liefst teken je met een 'onzichtbare' kleur; als je namelijk met zwart tekent en je knipt niet heel erg netjes; zie je zwarte rafelranden die 'ontsieren'. Vandaar de onzichtbare inkt. Of zet de lijntjes op de achterkant!

Je kunt natuurlijk tekenen met behulp van de computer. Je kopieert/knipt en plakt en drukt alles als je klaar bent op een kleurenpapier af.

Dan komt het knippen van de stippen. Zorg dat kinderen een envelop hebben om de uitgeknipte stippen in op te bergen; of een knijper die de boel bij elkaar houdt. Knippen duurt lang. Dus laat de leerlingen in verloren lesmomenten tussendoor knippen.

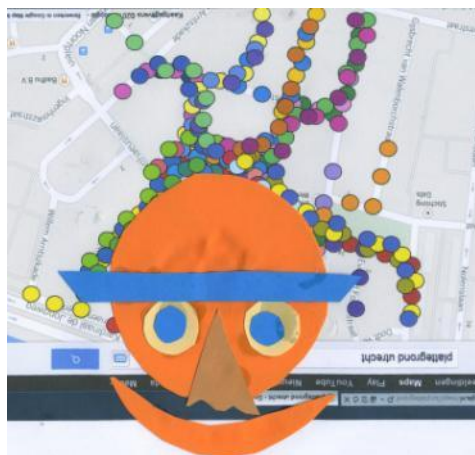
Met die stippen zet je een route uit op een plattegrond. Een route van huis naar school, de route van huis naar de club, de route

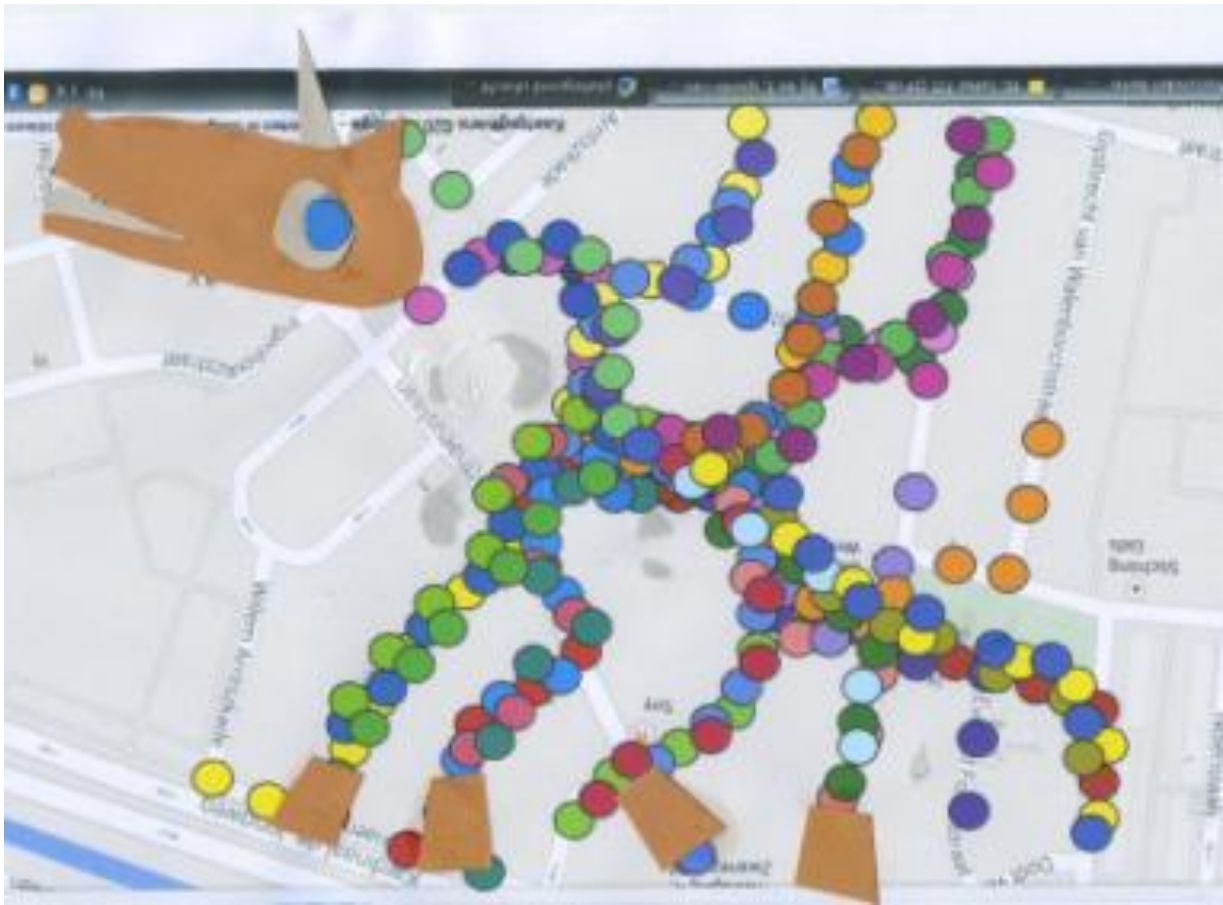

Zet jouw unieke stippen. Laat jouw klasgenoten dit met hun stippen doen op dezelfde kaart... Aan het eind zie je een pracht van een stippenrouteplan.... En als ik jou mijn 'code' geef (jou vertel welke stip van mij is...) weet jij hoe ik naar huis loop!

Er kunnen speurtochten uitgezet worden die gelopen kunnen worden... speurtochten op papier en 'echt' in de wijk. Zo wordt de stippenopdracht een speelse manier om te leren omgaan met plattegronden (aardrijkskunde).

De stippenplattegrond wordt voor alle leerlingen gekopieerd... De opdracht is: 'gebruik je fantasie.... Wat zie jij in al die stippen bij elkaar?' (zoals sterren die een sterrenbeeld vormen).

Verwerkingssuggestie 2

- **Stillevens**

Een doos vol oude ansichtkaarten staat in de klas. Kaarten die ik kreeg met mijn verjaardag, met Kerst, toen ik een poosje ziek thuis zat... Alleen de kaarten met hele persoonlijke groet heb ik uit de doos gehaald.

Leerlingen zoeken in de kaartenbak naar beelden, vormen en kleuren die bij hun tekening van de stip past.

Eenmaal een kaart gevonden, knippen ze hun tekening groot uit. De onderdelen opplakken op een vel dat uiteraard in een cirkel (stip) is geknipt.

Ik deed mijn initialentekening voor en plakte dat op een krant. Dat vonden de leerlingen niet mooi; zij wilde vrolijke kleurtjes.

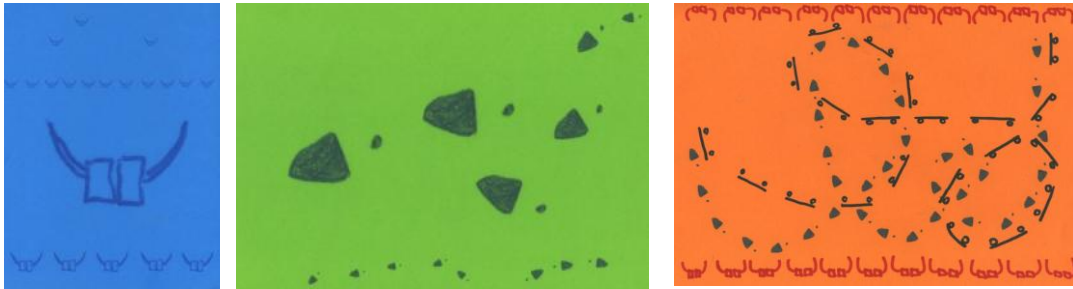

Verwerkingssuggestie 3

- **Routeschilderijen**

De basis zijn nog steeds de stippen met een eigen kenmerk/tekening.

Die tekening kan gescand worden, kan op de computer gemaakt worden en kan als die niet al te ingewikkeld is, gewoon steeds opnieuw getekend worden. Teken, knippen en plakken al dan niet met behulp van de computer dus. Een spannend resultaat is zichtbaar als meerdere sporen worden gemaakt; dan ontstaat er zoiets als een interactie tussen het ene en het andere spoor.

Achtergronden kunnen met de computer samengesteld worden of door middel van handwerk door plaatjes uit tijdschriften te knippen en te plakken. Oude ansichtkaarten zijn ook hier heel bruikbaar! Een bewerkelijke maar leuke en betekenisvolle optie is leerlingen zelf foto's van de stad te laten maken (welke beelden zijn bepalend voor de stad?) en deze verwerken in een collage met de 'route/stilleven' over de achtergrond heen. Dan is gewoon tekenen op de achtergrond (over de achtergrond) met een fineliner de meest handige manier.

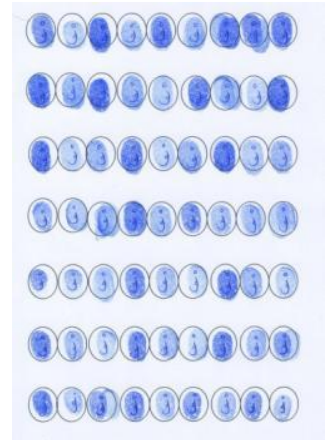
Verwerkingssuggestie 4

- **Stempelen**

Stippen als vingerafdrukken (met tekeningen).

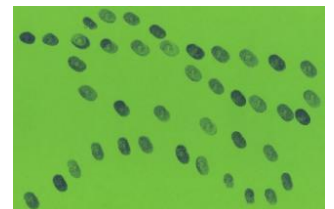

Het werkblad is simpel te maken: allereerst allemaal lege stippen. Vervolgens zet je vingerafdrukken in de cirkels. Over de vingerafdruk heen komt de tekening en uitknippen maar!

Een variant is: onmiddellijk op het werk te stempelen en dus de stap 'werkblad' over te slaan.

In combinatie met voorgaande ideeën kunnen aardige werkstukken ontstaan...

- **Stempelen:**

Stippen met (aardappels)stempels.

In principe kun je overal mee stempelen, kurken, spijkers, knijpers....elk voorwerp geeft een andere voetprint.

Het leuke van aardappelstempels is dat je dat eigen beeld, die eigen tekening in de aardappel kan zetten. Aardappels zijn relatief goedkoop. Aardappels zijn wel voedsel, wil je geen voedsel verspillen neem dan plastic gummen. Meestal zijn dat van die grote gekleurde ronde gummen al zijn ze er in allerlei figuren. In die gummen kan je ook snijden; gebruik daar linoleummesjes voor.

Korte instructie aardappelstempels maken, zie:

<http://www.youtube.com/watch?v=I2-2XWHDG6w>

Een chaotische instructie: de zoen:

<http://www.youtube.com/watch?v=Q9LZwcKF59U>